

HOOFDSTUK 1

Herinneringen aan Tahiti

Parramatta, New South Wales, 12 december 1816

Liefst ging ik vanavond niet naar de leerdienst in de school. Als ik overtuigend had kunnen liegen, had ik geklaagd over hoofdpijn of een vaag gevoel van duizeligheid, maar dat zou niet gewerkt hebben. Moeder is niet gek en weet dat ik in mijn leven nauwelijks ziek ben geweest. Vandaag zie ik er zeker niet ongezond uit, niet op mijn zeventiende verjaardag. Voor vader telt een tactische zet als een beetje ziek zijn al helemaal niet. Voor hem gaan trouw, loyaliteit en betrouwbaarheid boven alles en dus – tenzij we op sterven liggen – zal ons hele gezin, vader, moeder, vier jongens en vier meisjes, op woensdagavond altijd tijdens de leerdienst aanwezig zijn, of we dat nu leuk vinden of niet. Natuurlijk kon ik niet de waarheid vertellen. Hoe had ik kunnen zeggen: ‘Nou, er is daar ook een jongeman die altijd naar mij lijkt te kijken ...’ Dan zou vader geëist hebben zijn naam te weten, wellicht was het iemand die ongeschikt is, zoals een gevangene op verlof. Moeder zou met een hoog lachje hebben gezegd: ‘Je bent al zeventien, Mary, dan kun je verwachten dat mannen je zien staan.’ Mijn grote broers zouden allemaal hebben gedacht dat het een goede grap was en mijn zusjes zouden me hebben beschuldigd van ijdelheid en erom hebben gegiecheld. Ze zouden vast allemaal zeggen dat ik me het maar inbeeld. Dat denk ik dus niet. Met tegenzin ben ik vanavond naar de leerdienst gegaan en nu weet ik zekerder dan ooit dat hij me leuk vindt.

Het schoolgebouw ligt niet ver bij de weg van ons huis hier in Parramatta vandaan. Terwijl we vanavond door het schemerdonker van de vroege zomer er naartoe liepen, sloten andere groepjes zich bij ons aan: burens, dierbare huisvrienden, een paar soldaten uit het regiment en een handjevol mannen op verlof uit de gevangenisbarakken. De houten luiken van de ramen van de school waren dichtgedaan en binnen waren hangende lampen aangestoken, die de zaal oplichtten met een warme gloed, waardoor bij binnenkomst een groep bewegende schaduwen op de muren te zien was.

Vader stapte binnen en liep voorop; daarachter het gezin waar hij zo trots op was. In een sliert liepen we achter hem aan en schoven met z'n allen in de harde banken zonder rugsteun die me aan mijn schooltijd herinnerden: moeder, die alles met vader deelt, waaronder zijn vaste geloof, mijn oudste broer Thomas, die erbij was, omdat hij dat graag wilde, Samuel en Jonathan, die er wat halfslachtiger over dachten, de lange James, die als vijftienjarige liever thuis was gebleven en mijn jongere zusjes Eliza, Susannah en Anne, die het leuk vonden om er 's avonds opuit te gaan, al was het dan naar de samenkomst van de methodisten. Langzaam werd het lokaal voller, niet bomvol, maar wat verwacht je op een samenkomst van de methodisten op een doordeweekse avond in een dorpje als Parramatta? Dat is heel anders dan de zondagse ochtenddiensten in de St John's Church wanneer ds. Samuel Marsden preekt en het gebouw zo goed als vol zit. Dat is de plaats waar respectabele en rijke leden van de gemeenschap hun vroomheid komen tonen, uitgedost in militaire uniforms en chique kleding uit Londen en Parijs. Dames gehuld in zijde met bloempatronen zitten met hun frivole parasolletjes in door hen betaalde banken, ver uit de buurt van de banken met gevangenen, die onder toezicht van rijen soldaten binnenmarcheren. Het is in elk geval niet zo dat iemand wordt

gestraft als hij de diensten van de methodisten op de woensdagavond niet bijwoont.

Bij aanvang van de dienst vanavond probeerde ik mijn hoofd zo ver mogelijk voorover te buigen, zodat mijn gezicht min of meer onder mijn hoedje schuilging. Dat is echter een onprettige zithouding, dus uiteindelijk waagde ik het toch om op te kijken. De predikant stond voor ons met zijn Bijbel in de hand en las ons voor uit de Schriften. Ik vrees dat ik helemaal niet naar de woorden luisterde; ik wachtte totdat hij klaar was en aan de preek zou beginnen. Tot mijn schaamte moet ik bekennen dat dit niet kwam doordat ik zo graag zijn boodschap wilde horen. Kritisch bekeek ik hem onder de rand van mijn hoedje vandaan: een lange, stevig gebouwde jongeman in de donkere kleding die een predikant draagt, donker haar dat netjes achterover was gekamd en een vrij lang gezicht waarop het effect van te veel van onze zonneshijn zichtbaar was. Dominee Samuel Leigh is ongetwijfeld een heel goede jongeman en zeer gerespecteerd binnen onze gemeenschap.

Maar hij deed het wéér. Terwijl hij preekte, leken zijn ogen telkens af te dwalen naar de hoek waar ik zat en keek hij mij telkens aan, met zo'n doordringende blik dat ik mijn ogen neersloeg. Richt hij zich speciaal op mij omdat ik, meer dan iemand anders in de zaal, de boodschap moet horen die hij predikt? Ik luister niet eens naar zijn preek! Of kijkt hij naar mij – tijdens diensten, op straat en bij ons thuis, omdat hij regelmatig mijn ouders bezoekt – omdat hij mij leuk vindt?

Vanavond, toen de korte dienst allang voorbij was en ik in bed lag, probeerde ik te ontdekken wat er nu precies aan de hand was. Is het zo dat ik, omdat ik vandaag jarig ben, binnenkort serieus aan een huwelijk moet gaan denken? Zeventien jaar geleden werd ik hier in Parramatta geboren en ik heb nooit ergens anders gewoond. Moeder zegt dat ons gezin nog maar een jaar

hier in New South Wales woonde voordat ik werd geboren – mijn drie oudere broers waren er al voordat ze hier kwamen. Sommige nieuwkomers in deze kolonie lijken te denken dat het vreselijk moet zijn om in een strafkolonie te wonen, maar ik kan me niets anders voorstellen. Natuurlijk ben ik blij dat ik geen gevangene ben – ik ken te veel meisjes die gevangen zitten om me illusies te maken over het vaak thuisloze en onbeschermd leven dat zij leiden – maar ik vind het niet zo vreemd om op straat en op de boerderijen hele troepen arbeiders te zien. En hoe krijgen mensen dienstmeisjes in huis als er geen vrouwelijke gevangenen zijn? Ons gezin, de familie Hassall, is vrijwillig naar New South Wales gekomen, dus gaan we vooral om met de vrije mensen: mensen als de grootgrondbezitters, de kooplieden, de militaire officieren en de anglicaanse geestelijken. Iedereen kent mijn vader, meneer Rowland Hassall. Ik ben bevriend met meisjes die vaders hebben met een hoge sociale status in de gemeenschap, zoals mijn vriendinnen Anne en Elizabeth Marsden en rijke ouders zoals onze burens, de Macarthurs, of meisjes van de Britse adel, zoals de familie Blaxland en de familie Campbell. We bezoeken elkaar, maken ritjes, borduren, maken kantwerkjes, tuinieren, leren samen nieuwe liedjes aan, houden een picknick bij de rivier en gaan samen winkelen om de laatste mode uit Engeland te bekijken.

Ik vind het dus fijn om mezelf te zijn, Mary Hassall en heb geen haast om een getrouwde vrouw te worden. Nog niet zo lang geleden was ik een leerlinge in datzelfde klaslokaal als waar de dienst gehouden werd en werkte ik bij onze gouvernante, mevrouw Rutter. Ik herinner mij gelukkige tijden van het zingen in de ochtend, vooral hymnes, met dansende stofjes zichtbaar in het heldere licht dat door de smalle ramen viel. Vaak werkte ik in diezelfde bankjes boven mijn lei en probeerde ik mijn sierlijke krullen te perfectioneren, maar verprutste die op echt papier.

Op de een of andere manier was de eksterveer altijd stuk en maakte het verraderlijke inktpoeder altijd een vreselijk ontsierende vlek midden op mijn werkvel. Ik hoor in gedachten nog steeds het klassikale zingen, de stemmen die het abc opzeggen, het ellenlange herhalen van te spellen woorden of het opdreunen van de tafels, waarbij onze stemmen slaperig werden door de hitte van de zomer. Ik herinner me koude winterochtenden, waarbij we om de kleine haard heen stonden en lessen kregen over roemrijke plaatsen in Londen ...

Toch is het niet alleen de angst om volwassen te worden die me zorgen baart over wat er in het hoofd van meneer Leigh omgaat. Omdat ik de dochter ben van een goede, godvrezende man en voormalig zendeling, denk ik dat ik bang ben dat ik de vrouw van een zendeling moet worden. Zoveel vrije jongedames zijn er niet in de kolonie. Sommigen zouden niet eens een huwelijk overwegen als het geen officier uit het regiment was of de zoon van een rijke koopman. Zendingen hebben ook vrouwen nodig.

Pas hoorde ik bij toeval meneer Leigh aan mijn moeder vertellen dat hij het heel moeilijk vond om vrijgezel te zijn in deze kolonie, met zo'n lage moraal en zo veel schandelijke gewoonten. Hij had zijn zendingscomité in Londen geschreven en voorgesteld om geen vrijgezelle mannen meer hiernaartoe te sturen. Vorig jaar nog kwam er een zendeling uit Tahiti naar Sydney om er een vrouw te zoeken nadat zijn eerste vrouw was overleden. Hij was net zo oud als mijn vader en keerde terug met een vijftienjarig meisje!

Dus ik ben wel een beetje bang. Het is niet zo dat ik meneer Leigh en het werk dat hij hier doet niet respecteert, maar ik denk dat ik het echt vreselijk zou vinden om de vrouw van een zending te worden. Het lijkt me een heel onzeker leven.

Parramatta, New South Wales, januari 1817

Het oude dagboek is vandaag teruggevonden. Ik was er niet naar op zoek en had er zelfs lange tijd niet meer aan gedacht, maar opeens lag het daar.

Het is januari, hoog zomer, en vaders boomgaard is overladen met rijp fruit. Moeder is een zuinige huisvrouw die het niet kan verdragen om maar iets te verspillen. Ze heeft grote hoeveelheden perzikaarten, abrikozencakes, gestoofd fruit gemaakt, allerlei soorten fruitpuddingen, moerbeienjam en vele liters perzicider, maar nog steeds staan hier manden vol perziken, waarover ze afriep dat het ingemaakte perziken zullen worden. De rest gaan we dus innemen. ‘Mary, wil je alsjeblieft mijn receptenboek zoeken? Dat zit in de oude zeekest bij mijn andere huishoudelijke paperassen.’

Dus ik ging naar de zeekest, die ik zelden opendoe en terwijl ik door de paperassen ging op zoek naar het receptenboek, kwam ik het dagboek tegen. Eerst dacht ik dat het een notitieboekje was voor huishoudelijke zaken, zoals recepten om zeep en kaarsen te maken, tips voor het gebruik van kruiden en dergelijke, omdat mijn moeders keurige handschrift erop stond. Het boek was oud – niet oud genoeg om antiek en daarmee kostbaar te zijn, maar het was ook niet nieuw genoeg om eigentijds te zijn; het zag er gewoon wat slordig en gebruikt uit. Ik sloeg de bladzijden om en mijn blik viel op mythische namen, Matavai, Tahiti, Pomare – namen die deel uitmaakten van mijn groei naar de volwassenheid, maar ze leken wel exotisch geschreven te zijn met de hand die normaalgesproken brieven schrijft naar familie in Engeland of uitnodigingen voor een maaltijd.

Terwijl ik het boek doorbladerde, herinnerde ik me de eerste keer dat ik het had gezien. Toen ik nog een klein meisje was, hielp ik mijn moeder met het pakken van een aantal dingen in haar zeekest en kwam ik het boek tegen, waarbij ik opmerkte

dat er aan het eind nog een aantal lege bladzijden waren. We hadden voortdurend tekort aan papier, dus velletjes papier om op te schrijven of te tekenen waren altijd heel gewild. Daarom vroeg ik: ‘Mag ik dit oude stukje papier om op te tekenen? Mag het? Hebt u de rest van dit boekje nog nodig?’ Mijn moeder reageerde tamelijk geschokt. ‘Je mag het zeker niet hebben! Dat is mijn dagboek’, waarbij ze het woord duidelijk articuleerde, wat ik niet begreep. ‘Dat is wat ik lang geleden heb geschreven toen je vader en ik van Engeland naar Tahiti reisden om zendingen te worden, toen Thomas nog maar twee was en Samuel net geboren ... Nee, jij was nog niet geboren.’

Ik was nog maar een kind en hoewel ik ze erover had horen praten dat ze jaren geleden in Tahiti hadden gewoond, ging dat mijn voorstellingsvermogen te boven. Voor mij was zelfs het ritje van 25 kilometer naar Sydney al lang en de reis naar mijn vaders nieuwe grasland bij Cowpastures, dat 40 kilometer weg lag, reikte voor mij bijna naar de einden der aarde. Ik kon me dus niet voorstellen hoe ver het zou zijn naar Tahiti, laat staan naar Engeland. Dus had ik de vraag laten rusten in de wetenschap dat mijn ouders een bepaalde tijd in het verleden van hun oorspronkelijke thuis naar een plaats ver weg waren gereisd en daar zendingen waren geweest. Ik had geen flauw idee wat dat inhield.

Vandaag werd ik tijdens mijn zoektocht naar het receptenboek afgeleid door mijn herontdekking van moeders dagboek. Inmiddels was ik veel ouder en het oude boek fascineerde me. Zou ik het van moeder mogen lezen? vroeg ik mij af.

‘Mary! Wat ben je nu eigenlijk aan het doen, meisje? Kun je het niet vinden of zit je weer te dagdromen?’ Met het dagboek onder mijn arm gestoken, greep ik op goed geluk met mijn hand naar het receptenboek en nam beide boeken mee naar de keuken. Op die plek, omgeven door de fluwelige zoetheid

van perzikenschillen, afgepelde vruchtenpitten en de geur van kaneel en azijn, sprak mijn moeder met mij als een volwassene over haar ervaringen. ‘We hadden nooit gedacht dat we naar New South Wales zouden komen’, begon ze. ‘In feite wisten we amper waar Port Jackson lag – we wisten alleen dat het een strafkolonie was, een plaats om te vrezen, ergens aan het uiteinde van de wereld. We zouden zendelingen worden in Tahiti – dat dachten we tenminste. Toen vader nog een jonge wever van Indiase zijde was in Coventry in Engeland, hoorde hij voor het eerst over de London Missionary Society. Die was van vrij recente datum. Predikanten kwamen naar Coventry en spraken in de kerken over een brede nieuwe visie voor zendingswerk in Oceanië. Vader stond heel open voor een voorstel om God op een of andere wijze te dienen; hij was namelijk bijna gestorven aan de cholera en was per abuis ten dode opgeschreven en al in zijn kist gelegd! Hij vertelde het verhaal over hoe hij weer levend was geworden, uit de kist was opgestaan en de belofte had gedaan om God op de een of andere wijze te dienen uit dankbaarheid voor zijn redding.’

‘Natuurlijk was het in die dagen allemaal heel nieuw en ongevoel’, legde moeder uit. ‘Eigenlijk had niet een van de kerken, de Rooms Katholieke Kerk uitgezonderd dacht ik, een zendingscommissie. Maar binnen het tijdsbestek van een decennium besloten veel kerken om zendingswerk in andere landen op te zetten: de baptisten, de anglicanen, de methodisten, het Britse en buitenlandse Bijbelgenootschap en nog anderen. Vader en ik hoorden over de London Missionary Society en hun plan om de eerste scheepslading zendelingen naar Tahiti in Oceanië te sturen. We hadden verhalen over Tahiti gehoord, kapitein Cook en ook kapitein Bligh waren daar geweest. Het klonk heel interessant en opwindend. De mensen van de Mission leken het niet erg te vinden dat vader en ik niet heel hoog opgeleid waren.

Ze zeiden dat ze werkmensen nodig hadden – praktische mensen om de heidenen praktische dingen te leren voordat ze het Evangelie zouden kunnen begrijpen.’

Mijn ouders dachten er een tijdje over na en dienden daarna hun aanvraag in om met de groep mee te mogen. Toen ze erachter kwamen dat ze geaccepteerd waren en in augustus 1796 op de *Duff* zouden wegvaren, waren ze uitgelaten, maar ook vrij bezorgd. Het was een heel gewaagde stap. Vroeg op een prachtige ochtend, 10 augustus 1796, lichtte de *Duff* haar anker in de rivier de Thames. Moeder herinnerde zich de menigte vrienden en familie nog die hen stond uit te zwaaien. De nieuwe zendingsvlag wapperde boven hun hoofd en de menigten, zowel aan boord als aan de wal, zongen samen het lied “Jesus, at your command, we launch into the deep”. ‘Ik kon de woorden amper zingen vanwege de tranen’, zei moeder. ‘Mijn familie werd steeds kleiner in de verte en ik voelde aan dat ik hen in dit leven nooit meer zou zien. Ik heb ze inderdaad nooit meer teruggezien.’

De *Duff* had gewacht tot de reis kon beginnen in een konvooi van zevenenvijftig vaartuigen en Portugese koopvaardij schepen om vijandelijke Franse schepen te vermijden. Enige tijd later voer ze alleen. In het begin waren de zendelingen vreemden voor elkaar. Moeder kwam er al snel achter dat er nog vier getrouwde dames aan boord waren en dat mijn broers de enige kinderen waren die meegingen. Terwijl de dagen voorbijgingen, begonnen ze elkaar geleidelijk te leren kennen, elke persoonlijkheid en elke gave te zien, elke irritante gewoonte en elke nuttige bijdrage die eenieder kon leveren te ontdekken. Ze wisten dat ze vele maanden op zee zouden zijn – al wisten ze niet precies hoeveel maanden – en organiseerden zichzelf als een gedisciplineerde groep met taken en verantwoordelijkheden. Ze spraken af dat het eten door één persoon verdeeld zou worden. ‘Ze deelden elke man een pond thee per maand toe en

elke vrouw een pond en een kwart! Misschien dachten ze dat wij de thee harder nodig hadden.' Ze stelden een bibliothecaris aan om toezicht te houden op de boeken en de arts organiseerde lessen in het verrichten van eenvoudige medische handelingen. Ze begonnen allemaal een eenvoudige Tahitische woordenlijst te leren op basis van materiaal dat was opgesteld door zeelieden die eerder naar Oceanië waren gevaren. Ze spraken af om elkaar tweemaal per week te ontmoeten voor een Bijbelstudie, naast dagelijkse gebedstijd. Terugblikkend vond haar moeder het heel wijs dat de groep erop stond dat iedereen kon lezen, in elk geval een beetje. Hun kapitein was James Wilson, een man die een paar jaar geleden christen was geworden na een wild en avontuurlijk zeeleven.

Naarmate ze verder naar het zuiden voeren, werd het weer warmer en vochtiger, maar nadat ze de laatste haven hadden aangedaan, Rio de Janeiro in Zuid-Amerika, strekte de open zee zich wijd voor hen uit en werd steeds kouder en woester. Het was de bedoeling om zuidwaarts te varen en vervolgens westwaarts, om het onderste punt van Zuid-Amerika heen, maar toen ze Cape Horn naderden, werden de golven van de zee steeds hoger en werkten stormwinden hen tegen. Dagenlang worstelden ze – koud, bang en geslagen door dodelijke golven, totdat kapitein Wilson zei: 'We moeten terug. Als we proberen naar het westen te varen, zal dat ons niet lukken. We moeten naar het oosten varen en daarna naar het zuiden van Afrika.' Zoals hij het vertelde, klonk het eenvoudig, zoals een paard in tegenovergestelde richting sturen.

Moeder was echter niet tevreden met haar summiere omschrijving. Ze hield een perzik voor me omhoog en prikte met de scherpe punt van haar schilmesje een gaatje aan de bovenkant. 'Kijk, daar ligt Engeland.' Met een snelle beweging van het mesje gaf ze het ruige Afrika aan en helemaal aan de andere kant

Amerika. ‘Wij waren hier, bijna om de punt van Zuid-Amerika heen, over de helft onderweg naar Tahiti, en toen keerden we om ... We gingen terug en reisden via de andere route, helemaal over de Zuid-Atlantische Oceaan, het zuiden van Afrika, over de Indische Oceaan, het zuiden van Australië, het zuiden van Nieuw-Zeeland, dwars over de Stille Oceaan. Ons scheepje voer helemaal alleen. Drieënhalve maand lang zagen we geen land of een ander schip, zelfs niet in de verte. Je vader heeft zich altijd wat bedrogen gevoeld dat we bijna de hele aardbol zijn overgevaren en dat het enige wat we zagen water was, en een paar walvissen!’

Langzaam de gehavende perzik ronddraaiend, staarde moeder ernaar met ogen die dwars door onze met fruit bezaaide keukens heen keken, waar de dienstmeisjes, mijn zusjes en ik druk bezig waren met schillen. Wij konden niet zien wat zij zag, maar opnieuw nam ze het woord: ze sprak over de oudere mevrouw Eyre die voortdurend last had van zeeziekte, wat haar uitputte, en over de jonge mevrouw Sarah Henry die te maken kreeg met haar eerste zwangerschap, over haar eigen twee jongetjes die over het schip kropen en er speelden, met het gevaar overboord te vallen, waardoor ze hen constant in de gaten moest houden, over de zendelingen en de bemanning, over vee en dieren die stierven en over de grote dankbaarheid dat de voorraad voedsel en drinkwater reikte tot aan het einde van de reis. Ze vertelde over de verschrikkelijke storm vlak voor Kerst, over walvissen die in de buurt van de *Duff* speelden, over Kerst en haar pogingen om toch iets bijzonders te maken van de eenvoudige ingrediënten die voorhanden waren. Ze vertelde ons over de uren die ze doorbrachten in gestructureerde theologische discussies en de mooie diensten met Heilig Avondmaal op het zonovergoten dek, over mannen die elkaar hun vak bijbrachten (zelfs chirurg Gillham met zijn medische skelet) – hoewel moeder sommige

ambachten nuttiger voor de naakte heidenen vond dan andere. ‘Een hoedenmaker – en een heuse heer!’ zei ze met een twinkeling in haar ogen. Ze besloten dat ze zouden proberen om in drie groepen zendelingen aan de slag te gaan: de hoofdgroep met alle vrouwen zou gaan werken in Tahiti, een groep van tien vrijgezelle mannen zou werk starten op de eilandengroep Tonga en twee mannen zouden afreizen naar de Marquesaseilanden. Toen ze eindelijk land in zicht kregen, waren ze bijna zeven maanden op zee geweest en goed voorbereid om hun werk aan te vangen.

‘Maar ik geef toe dat ik toen op twee gedachten hinkte’, vertelde moeder. ‘Aan de ene kant verlangde ik ernaar om het zwalkende schip te verlaten en weer vaste grond onder de voeten te voelen, om verlost te zijn van het leven met steeds hetzelfde gezelschap, in overbevolkte ruimten zonder enige privacy. Ik was echter ook bang. Zou de inheemse bevolking ons verwelkomen of verachten? Zouden we veilig zijn? Ik had telkens nachtmerries over wilde mannen die mijn jongetjes kwaad deden! We wisten echter niet van te voren of dat zo was.’

Op een heerlijke tropische zondagmorgen, 5 maart 1797, ging de *Duff* voor anker bij Tahiti. Moeder schrok toen ze kano’s op hen af zag komen. ‘We telden vierenzeventig kano’s met elk ongeveer twintig mensen aan boord!’ De eilandbewoners stroomden aan boord, maar op een uiterst vriendelijke manier, heel vrolijk en goedgehumeurd. Zonder een spoortje angst hielpen ze de zeelieden zelfs om de grote geweren in positie te brengen. Ze waren ongewapend. Bij de eerste begroetingen waren de Tahitianen verbaasd over de weigering van de zendelingen om hun fruit en kippen te kopen (dat kwam natuurlijk omdat het zondag was). Nog verbaasder waren ze te merken dat ze niet in de buurt wilden komen van hun vrouwen. Predikant James Cover had de eer om de eerste preek te houden in Tahiti, die ging over

1 Johannes 4:8: ‘God is liefde.’ Ze zongen daarbij diverse liederen.

‘We kozen liederen uit als “Praise God from whom all blessings flow” en “Blow ye the trumpets, blow”, omdat het makkelijke melodieën waren’, vertelde moeder. ‘De Tahitianen aanschouwden deze vreemde ceremonie beleefd, maar begrepen totaal niet waar ze naar keken. De volgende dag ging de *Duff* voor anker in het gebied Matavai en daar ging een deel van het gezelschap aan land. Daar werd hun een groot gevlochten gebouw met rieten dak aangeboden om te gebruiken, een gebouw dat ooit was bestemd voor kapitein Bligh. De vrijgeveige plaatselijke bevolking bracht ladingen fruit, kokosnoten, varkens en ander eten en bezorgden de pas aangekomenen een warm en hartelijk welkom.

‘Ze waren echt heel aardig’, zei moeder, ‘maar ze waren ontzettend nieuwsgierig naar ons. De dag waarop wij als vrouwen en de jongens aan land kwamen, werden we voortdurend door mensen omringd. Ze starden naar ons en wij begonnen hen aan te staren. Ik weet niet welke groep het meest verbaasd was! Toen we het gebouw waren binnengegaan, bleven ze roepen om de kinderen, maar ze waren zo vriendelijk en goedlachs dat noch de jongens noch ikzelf bang waren. Zelfs hun jonge koning Otoo en zijn vrouw Tetua, die zoals gebruikelijk rondreden op de schouders van hun slaven, wilden Thomas en Samuel graag zien en aanraken. De mensen brachten ons zoveel eten dat we het onmogelijk allemaal konden opmaken.’

Het bleek dat zich onder de geschenken die de zendelingen aan Otoo en zijn vrouw gaven felgekleurde kleding bevond. De jonge koningin was verrukt over de mooie muts en de andere kledingstukken, ook al moesten de naden worden opengetrokken zodat ze erin paste. Otoo was echter niet erg onder de indruk en zei dat hij als geschenk liever een bijl of musket had

gehad. De Britse groep besepte het toen niet, maar dat was een profetische opmerking waar een jaar later aanleiding voor was om die weer in herinnering te roepen.

Nadat de eerste groep zich in Matavai in Tahiti had geïnstalleerd, bracht kapitein Wilson de *Duff* met een gezelschap van tien personen naar Tongatabu. Onze bijzondere vriend, meneer Shelley, bevond zich in de Tongagroep en werd belast met de zorg voor medicijnen, terwijl meneer Crook en meneer Harris naar de Marquesaseilanden gingen. Moeder was enigszins ontwijpend over de gebeurtenissen daaromtrent, maar kennelijk bleef meneer Crook daar en meneer Harris niet – ik denk dat ze vond dat ik nog te jong was om dat verhaal te horen. Voor de Tahitigroep kreeg het leven een vaste structuur. De warmte en vriendelijkheid van het eerste moment bleven, maar de nieuwkomers merkten dat er verborgen problemen naar boven kwamen. De Tahitianen waren best blij om Europeanen in hun buurt te hebben, maar voor het Evangelie hadden ze geen belangstelling. Ze zagen het Engelse gezelschap eerder als een manier om aan musketten te komen voor stammenoorlogen en andere materiële voordelen en ze toonden geen interesse in preken of gebeden. De zendelingen hadden ook niet meteen een positieve reactie verwacht, maar op spot en hoongelach waren ze niet voorbereid. ‘Als het verhaal over God, Jezus en de sabbatdag waar zou zijn, waarom hebben kapitein Cook, kapitein Bligh en de anderen er dan niets over gezegd?’ spotten ze. Het deed de zendelingen pijn om vloeken en grappen over hun Heere aan te horen. Zeker, de Tahitianen waren heel gul in hun geschenken, maar ze verwachtten van de zendelingen geschenken die deze evenaarden. Als de zendelingen geen geschenken aanboden, voelden de mensen zich vrij om zelf dingen te pakken, waardoor de groep het nodig vond om hun spullen goed op te bergen en bewakers aan te stellen. De maaltijden werden een ellende. Me-

nigten blijde Tahitianen kwamen om het eten voor de maaltijd te bereiden, met veel goede wil, maar wanneer het eten klaar was, gingen zij en hun familieleden bij de zendelingen zitten en aten het meeste ervan op! Moeder herinnerde zich hoe lastig het was om te proberen een maaltijd in kleinere hoeveelheden te verdelen en het voedsel in het verborgen, in kleine groepjes, te eten, opgesloten in hun afzonderlijke kamertjes.

Naarmate ze de plaatselijke taal beter leerden, kwamen de zendelingen achter dingen die hen choqueerden. Ze waren ontzet te zien dat baby's van families met opperhoofden bij de geboorte werden gedood, dat er sprake was van openlijke immoraliteit, mensenoffers en tovenarij. Ook was er een groep jonge mannen in de koninklijke hofhouding waarvan moeder niet wilde uitleggen wat ze daar precies deden. Mijn ouders hadden het opperhoofd willen eren door de kleine Samuel zijn naam te geven, maar ontdekten dat ze daarmee juist de Tahitiaanse cultuur schoffeerden. Daarom was de eerste verjaardag van Samuel Otoo Hassall een gênante aangelegenheid.

Vader werd aan het werk gezet in de winkel van de smid en had altijd een grote groep Tahitianen om zich heen die met verwondering toekeek in de smederij waar de vonken rondvlogen en het water siste op het metaal. Koning Pomare bezocht hem eens en was zo verrukt over de blaasbalgen en de smederij dat hij vader vastpakte en hun neuzen tegen elkaar wreef.

Er ging een jaar voorbij en naast de zorg voor haar gezin was moeder zwanger geweest en bevallen van mijn derde broertje, Jonathan. Enkele maanden na hun aankomst was mevrouw Henry bevallen van haar eerste baby, Sarah, de eerste zendingsbaby. De Tahitianen hadden geen interesse getoond voor het Evangelie, maar vroegen wel constant naar vuurwapens en gereedschap. De zendelingen hadden afgesproken dat het heel onverstandig zou zijn om de musketten in handen te geven van

zo'n oorlogszuchtig volk, maar bleven wel andere spullen met hen verhandelen.

Dit broze samenleven werd verstoord door het bezoek van het handelsschip de *Nautilus*, dat dierenvachten van Amerika naar China vervoerde en dringend gerepareerd moest worden. De bemanning van het schip was van plan om in Tahiti musketten te ruilen voor eten en water, maar de zendelingen probeerden hen heimelijk van spullen te voorzien uit hun eigen beperkte voorraad eten om zo een handel in musketten te voorkomen. Pomare ontdekte wat er was gebeurd en was woedend, waarna hij de zendelingen verbood om nog langer voedsel te kopen. De *Nautilus* vertrok, maar kwam een week later terug, nu nog minder zeewaardig, omdat er tijdens een storm schade was ontstaan, maar zonder de voorraden die ze pas hadden ingeslagen. Weer probeerden de zendelingen de handel in vuurwapens te voorkomen, maar de Tahitianen waren verbitterd en boos door de bemoeienis van de blanke mannen. De situatie werd opeens heel nijpend toen een groot deel van de bemanning van de *Nautilus* deserteerde en Pomare en zijn mannen in de houding stonden om de zendelingen aan te vallen.

‘Ik was heel bang’, herinnerde moeder zich. ‘Een groep van onze mannen was naar de koning gegaan om hem te vragen de deserteurs terug te sturen naar het schip, maar zij werden in elkaar geslagen door het gepeupel en redden ternauwernood hun leven. Ze kwamen terug om te vertellen dat de koning gewapende mannen had klaarstaan om ons die avond aan te vallen. Wat moesten we doen? Er deden verhalen de ronde dat de jongere vrouwen gevaar liepen vanwege Tahitiaanse mannen die het op hen hadden gemunt, terwijl anderen zeiden dat ze hen allemaal zouden doden. De *Nautilus* lag in zicht, een zeldzame ontsnappingskans, en de kapitein drong erop aan dat wij met hem zouden weggaan. Een aantal mensen van onze groep

pakte haastig hun spullen en ging aan boord, maar anderen, waaronder meneer Nott, de Eyres en enkele anderen, besloten te blijven.’ (Mevrouw Eyre was al vrij oud en zei dat ze liever de dood riskeerde op het droge dan weer de ellende van een zeereis te moeten doorstaan.)

‘Je vader wist niet wat hij moest doen. Hij zei tegen mij: “Dit kan toch niet het einde van onze missie zijn? Ik kan niet geloven dat deze mensen, die zo vriendelijk en aardig tegen ons zijn geweest, ons zullen doden. En zelfs als dingen hier in Matavai niet goed gaan, zijn er nog andere eilanden in de buurt – daar kunnen we opnieuw beginnen. Ben jij bereid om te blijven?”’ Onder de indruk luisterde ik. Wat een vraag! ‘O moeder, wat hebt u toen gezegd?’

‘Ik heb ja gezegd, dus dat ik zou blijven’, antwoordde moeder. ‘Het was niet gemakkelijk, maar ik dacht dat ik dat zou kunnen doorstaan. Uiteindelijk mochten we niet blijven. Ze zeiden tegen ons dat we moesten vertrekken, omdat ze dachten dat de Tahitianen vader zou dwingen om wapens te maken in de smederij. Er was iemand die je vader heeft gekwetst door te zeggen dat hij zich al helemaal niet kon voorstellen dat je vader het in zijn hoofd had gehaald om een vrouw en jonge kinderen naar een plek als Tahiti te brengen en dat hij ons natuurlijk in veiligheid moest brengen.’

‘Dus, niet helemaal zeker of we wel juist handelden, raapten we onze spullen bij elkaar, pakten onze drie jongetjes, Thomas, Samuel en de pasgeboren Jonathan, wat overgebleven eten en een paar varkens mee, en roeiden in het donker naar de *Nautilus*. Bij het vroege daglicht voeren we weg – zonder de keuze om te blijven en mogelijk een massamoord te ondergaan, maar toch bang voor een reis met een gehavend schip.’

Het moet een vreselijke reis zijn geweest. Vanwege de desertie van veel bemanningsleden moesten de zendelingen acteren als

zeelieden. Daartoe behoorde de taak om voortdurend de pompen te bemannen, omdat het schip nogal lekte. Er was een zeer groot tekort aan basisbenodigdheden, wat een worsteling met gescheurde zeilen opleverde en heen en weer geslinger door de stormen. Bijna liepen ze aan de grond op de Piramiderots bij Lord Howe-eiland.

‘We dachten terug aan de heerlijke dagen aan boord van de *Duff* en de hoop die we hadden voor onze missie in Tahiti. Alles leek nu verloren te zijn. We gingen niet eens terug naar Engeland, maar naar de dichtstbijzijnde plek waar blanken woonden – de ellendige strafkolonie van Port Jackson. Waarom had God ons deze vreselijke dingen laten overkomen?’ De wanhoop van die periode was zichtbaar op moeders gezicht toen ze deze woorden uitsprak.

Met zijn laatste krachten liep de *Nautilus* op 14 mei 1798 Port Jackson binnen. Tussen alle verformfaaide, uitgeputte, ontmoedigde en berooide passagiers bevonden zich mijn ouders, Rowland en Elizabeth Hassall en mijn broers Thomas, Samuel en Jonathan. Ze waren aangekomen in een strafkolonie die ver verwijderd was van de rest van de wereld, waar zelfs de officieren op rantsoen stonden, omdat de hele kolonie honger had. Het moet een donkere en hopeloze tijd zijn geweest.

‘Als mensen uit Sydney niet zo aardig waren geweest, vooral de anglicaanse geestelijken, ds. Richard Johnson, ds. Samuel Marsden en hun goede vrouwen, dan denk ik niet dat we het hadden overleefd’, zei moeder peinzend. ‘Ds. Marsden liet ons gezin op een van zijn boerderijtjes wonen even ten noorden van Parramatta en de groenten en het fruit daar gebruiken. Voor vader vond hij een baan als winkelier in het Commissariat Department in Parramatta en Toongabbie, toen was uitgekomen dat de voormalige winkelhouder een dief was. Toen je vader een stukje land kreeg, gaf ds. Marsden hem ook zaad, planten en

fokvee, om zijn eigen boerderijtje te beginnen. Sindsdien heeft de familie Marsden tot onze beste vrienden behoord.’

Dus hier zitten we, perziken te schillen in onze eigen, zonovergoten keuken, het gezin Hassall uit Parramatta in New South Wales. Niet wat we zouden zijn geweest – het gezin van een wever in Coventry in Engeland, noch wat we hadden kunnen zijn – een zendelingsgezin in Oceanië. Ik denk dat ik blij ben dat we hier zijn. Toch denk ik dat mijn ouders nooit helemaal zijn losgekomen van hun ervaring in Tahiti. Want boven alles is duidelijk dat er een heel bijzondere band bestaat tussen mijn ouders en de andere zendingen op de *Duff* en op de eilanden. Mensen hier spreken soms nog over hen allen als ‘de zendingen’, ook al is het voor sommigen al jaren geleden dat ze in Tahiti waren. Ik denk dat mijn ouders op een bepaalde manier meer verbonden zijn met mensen als meneer Oakes, meneer Shelley, meneer Crook, het echtpaar Eyre en het echtpaar Henry dan hun werkelijke broers en zussen in Engeland. De mensen van Tahiti zijn nog steeds heel belangrijk voor hen en ze hebben contact met hen gehouden door middel van brieven en handel drijven. Natuurlijk zijn de mensen die in Tahiti waren achtergebleven helemaal niet vermoord. Later sloten nieuwe groepen zendingen zich bij hen aan, ook al werd de *Duff* tijdens de tweede reis overgenomen door piraten en kwam die nooit aan! Tijdens de jaren dat vader in New South Wales woonde, zijn andere zendingen doorgegaan met het werk. Vrij recent zijn er brieven uit Tahiti gekomen waarin staat dat tenminste twintig mensen zich tot God hebben bekeerd en dat ook koning Pomare christen is geworden. Vader en moeder waren heel blij om te horen dat de jaren van hard werken vrucht begonnen te dragen, maar ook een beetje verdrietig dat ze daar niet bij konden zijn. Ons gezin is altijd met zendingswerk verbonden geweest – vader

bleef handelsgoederen naar Tahiti sturen, we hebben giften in de vorm van geld gegeven en ook verbleven nieuwe zendelingen op doorreis via New South Wales vaak bij ons thuis. Hun vlucht uit Tahiti heeft echter wel een litteken achtergelaten. Het is niet alleen een litteken in de vorm van een herinnering, maar ook een litteken van schuldgevoel, omdat ze zich afvragen: hadden we moeten blijven? Hadden ze moeten blijven bij meneer Nott en het echtpaar Eyre en daar nu nog steeds moeten zijn? Of hadden ze terug moeten gaan, zoals meneer Shelley en de gezinnen Henry en Crook hadden gedaan? (Meneer en mevrouw Henry voeren met mijn ouders op de *Nautilus* en meneer Shelley ontsnapte uit Tonga naar Sydney in 1800, nadat drie mensen uit hun groep waren omgebracht en meneer Crook werd gered van de Marquesaseilanden door een Amerikaans zeilschip dat voorbijkwam, de *Betsy*. Ruim een jaar was hij de enige zending die op die eilandengroep is geweest. Zij zijn allemaal, samen met anderen, naar de eilanden teruggekeerd.) Vader is meer dan eens gevraagd om terug te gaan, maar hoe meer hij geworteld raakte in New South Wales, hoe moeilijker het werd om te vertrekken. Misschien is het voor een rijke moeilijk om zending te zijn. Vader en moeder zijn dus niet teruggegaan. Sinds hij in dit land is aangekomen, is vader veranderd van een angstige vluchteling in een zelfverzekerde man die het vertrouwen van anderen heeft gewonnen. Hij begon met twee kleine stukjes land op de Western Road vlakbij Prospect en nog 40 hectare aan de Penant Hills Road. Door hard werken, goede zorg en met de hulp van arbeid door gevangenen, heeft hij daar uitstekend draaiende boerderijen opgezet, alsook nieuwere boerderijen langs de Hawkesbury rivier en mijn meest geliefde landgoed, 'Macquarie Grove' geheten, in het mooie landschap van Cowpastures, ten zuiden van hier. Hij handelde in allerlei soorten goederen en zelfs toen ik nog een klein meisje was, hadden we al een rijtuig.

Mannen met landgoederen vertrouwden hun land en zaken aan hem toe wanneer ze weg waren van de kolonie, omdat ze in hem iets zagen wat uniek was in een strafkolonie, namelijk een eerlijke man. Hij was er trots op tot het selecte groepje van de bevolking te behoren dat bij de inspectie geregistreerd staat in de categorie 'vrijgekomen'.

Met het verstrijken van de jaren werkte hij heel hard, voor vele goede doelen en commissies in de kolonie. Er waren kerkelijke activiteiten zoals de Bible Society en de kleine Ebenezer Chapel verderop in Portland Head en maatschappelijke activiteiten zoals zijn belangstelling voor het onderwijs. Hij kon geen schoolmeester worden zoals zijn vriend James Cover was geweest – zijn spelling is nog erger dan die van mij – maar hij hielp wel met het starten van scholen voor kinderen van kolonisten in Kissing Point en Toongabbie, hij werd benoemd als toezichthouder van de school en was heel actief in het bestellen van schoolboeken en -spullen uit Engeland. Hij betaalde zelfs het schoolgeld voor een aantal van de armste kinderen uit eigen zak.

Ons gezin is hier goed geworteld, gelukkig en gegroeid. Misschien is het wel het gezonde klimaat en goede eten, maar alle kinderen van mijn moeder hebben kinderziektes goed doorstaan, wat vrij uitzonderlijk is. Thomas is mijn oudste broer, misschien wel mijn lievelingsbroer binnen een zeer geliefde familie. Samuel Otoo, de baby die zo ondoordacht naar een Tahitiaans opperhoofd werd vernoemd, is inmiddels een jongeman die vaders landgoed, Macquarie Grove, beheert.

Dan hebben we Jonathan, die in Matavai in Tahiti werd geboren en nu leerling is bij meneer Smith in Sydney. Hij wordt opgeleid tot schilder en meubelmaker. Toen kwam ik, geboren op 12 december 1799, hier in Parramatta, vernoemd naar mijn moeders beste vriendin, Mary Cover. Sindsdien kreeg moeder elke twee jaar een baby: James, momenteel studerend bij meneer

Gilchrist en meneer Bradley, Eliza Cordelia, Susannah (die voor vrienden als tweede naam Marsden heeft), Anne en ten slotte ons prachtige zusje dat ongelukkig genoeg verdronk in een ondiepe vijver in onze tuin toen ze nog maar een peuter was.

De meeste Hassalls zijn dus hier in Australië geboren. We worden ‘currency lads en lasses’ genoemd, jongens en meiden met Europese voorouders, in plaats van ‘sterling lads’, die in Engeland geboren zijn. (Mensen die in Groot-Britannië zijn geboren, hebben de neiging minachtend te doen over de munteenheid die wij hanteren, Spaanse dollars waarvan de gaten in het midden worden gebruikt als extra muntjes; volgens hen is alleen de sterling echt geld.) Ik denk dat ik blij mag zijn dat ik een meisje met Europees voorgeslacht ben. Gouverneur Macquarie heeft vader eens geccomplimenteerd met zijn gezin en verteld dat hij naar Engeland had geschreven om te zeggen hoezeer hij de jonge mensen die hier zijn geboren, bewondert. Hij heeft vader verteld dat hij had geschreven dat wij ‘heel stabiele, nette mensen zijn, die goed in elkaar zitten ... een belofte om een goed slag mensen te zijn’.

Hadden mijn ouders terug moeten gaan naar Tahiti? Ik weet het niet ... Ik geef toe dat ik blij ben dat ze het niet hebben gedaan. Ik zou het vreselijk vinden om een zendelingsdochter te zijn – over een aantal zendingskinderen krijgen we schandalige dingen te horen. Ook zou ik als ik als moeder was geen zendelingsvrouw willen zijn. Nee, ik vind het hier fijn en houd van het leven zoals het nu is.